

Ne pozabimo na varnost in zdravje ter požarno varnost tudi doma

Avtor:

Primož Vrbinc, dipl. inž. teh. var., (UN)

Večina se v Sloveniji z varnostjo in zdravjem pri delu ter varstvom pred požarom sreča ob zaposlitvi z obveznim usposabljanjem. V sklopu obveznega usposabljanja zaposleni pridobijo osnovne in specifične informacije o zakonodaji in politiki varnosti ter zdravju pri delu ter požarnem varstvu na njihovem delovnem mestu oziroma delovnem okolju. Tako pridobljeno znanje potem zaposleni v določenih primerih (bolj nevarna dela, ocena požarne ogroženosti ipd.) tudi periodično obnavljajo, prav tako pa se njihovo znanje dopolnjuje s posebnimi občasnimi usposabljanji in izobraževanji ali zaradi uvajanja nove tehnologije oziroma delovne opreme. Zaposleni zato dobro vedo, kje so nevarna območja in katera dela so še posebno nevarna. Ukrepi za zagotavljanje varnosti in zdravja pri delu zaposlene spremljajo ves čas, tudi zaradi uporabe predpisane osebne varovalne opreme in obveznosti upoštevanja navodil za varno delo ter poznavanja varnostnih naprav. V sklopu usposabljanja za varstvo pred požarom so zaposleni seznanjeni z vsebino požarnega reda, načeloma vedo kako pravilno postopati v primeru požara, še posebej osebe odgovorne za gašenje začetnih požarov in izvajanje evakuacije. Prav tako zaposleni vedo katera gasilna sredstva so na voljo in kako jih uporabljati. Seznanjeni so kje so predvidena zbirna mesta v primeru požara, dodatno pa to znanje razširijo ob letnih vajah evakuacije (tam kjer je obvezna oz. tam kjer jih izvajajo, četudi to ni zakonsko predpisano).

V sklopu obveznega usposabljanja zaposleni pridobijo osnovna in specifične informacije o varnosti ter zdravju pri delu ter požarnem varstvu na njihovem delovnem mestu oziroma delovnem okolju. Kaj pa doma?

Upoštevač zgoraj napisano bi se torej morali vsi zavedati, da se moramo tudi opravil doma ali v prostem času lotiti pravilno, varno, z zavedanjem kakšna so tveganja oziroma kakšni so zaščitni ukrepi za zagotavljanje varnega dela. Še posebej bi naj slednje veljalo, če ima to opravilo enake ali podobne nevarnosti, ki jih poznamo iz delovnih nalog. Pa je temu res tako?

Že pri manj kompleksnih hišnih ali vrtnih opravilih, ali nenazadnje že s samim obiskom trgovine se srečamo s prenašanjem bremen. Osnovno navodilo zaposlenim, ki na delovnem mestu dvigujejo bremena je kako pravilno dvigovati breme. Torej, dvigovanje bremena se pravilno izvede iz počepa tako, da imamo breme vedno čim bližje telesu in da se izogibamo dvigovanju bremena iz predklona. Zaposleni so seznanjeni, da lahko samostojno prenašamo samo bremena, ki nam ne zastirajo pogleda naprej in da stremimo k uporabi pripomočkov za prenašanje bremen. Z upoštevanjem teh pravil se izognemo nepotrebnim padcem, ki lahko neposredno vplivajo tudi na naše delo zaradi morebitne odsotnosti z dela zaradi poškodbe, ki se nam je zgodila v domačem okolju. Z vidika omenjenega imajo nekateri delavci omejeno delovno zmožnost glede teže bremen. Pravilnik o zagotavljanju varnosti in zdravja pri ročnem premeščanju bremen (*Uradni list RS, št. 73/05 in 43/11 – ZVZD-1*) izrecno določa zgornje meje najtežjih bremen, ki jih delavec ali delavka lahko dvignejo v posamezni starostni skupini. Upoštevanje pravil varnega dvigovanja in prenašanja bremen se lahko izkaže za problematično že pri prej omenjenem obisku trgovine, pri čemer gre lahko le za manjši dnevni nakup ali pa za večji tedenski nakup živil in drugih stvari. Ljudje radi ubiramo bližnjice, zato smo bili zagotovo že vsi kdaj v situaciji, ko smo si preprosto rekli, dvakrat pa ne bom nosil in si nase navesili vse nakupovalne vrečke, ne glede na končno težo. Ob tem pa se moramo zavedati, da se tudi pri takih vsakdanjih domačih opravilih lahko pojavijo težave in celo poškodbe zaradi prevelikih obremenitev ter posledične okornosti, ki lahko vodijo tudi do spotikov, udarcev, padcev, napačnega koraka ipd.

Pravilno dvigovanje bremen in upoštevanje osnovnih pravil je pomembno za preprečevanje poškodb pri premeščanju bremen.

Zelo problematična so lahko domača opravila, ki zahtevajo dostop do višje ležečih predelov. Na primer menjava sijalke ali pa že zgolj doseg nekega predmeta na zgornji polici v kuhinjski omari.

Večinoma si moramo vsi za doseg višjih mest pomagati z uporabo pripomočkov. Dokler so ti pripomočki lestev ali stopničasti stol, je ob pravilni rabi (slediti je potrebno slikovnim navodilom na sami lestvi/stopničastem stolu

ali navodilom, ki so priložena) opravilo, ki je praviloma kratkotrajno, tudi varno izvedeno. Težave nastopijo, ko za doseg višjih mest uporabljamo nenamenske pripomočke, kot so kuhinjski stol, pisarniški stol, nestabilni zabojček ali kakršen koli drug pripomoček, ki je nestabilen, ne podpira naše teže in v osnovi takim opravilom ni namenjen. Izkušnje kažejo, da se večje nepravilnosti pojavljajo pri delih na vrtu ali ob hiši, predvsem pri uporabi prislonilnih lestev, ki jih uporabnik pred uporabo ne pregleda glede morebitne poškodbe ali pa celo zavestno uporablja neprimerno lestev. Četudi je lestev brezhibna, lahko pride do nezgode zaradi nepravilne rabe (npr. seganja preko meja dosega).

Za doseg višje ležečih predelov (menjava žarnice, zgornja polica v omari) uporabimo lestev ali stopničasti stol!

Pri vrtnih opravilih ljudje največkrat ne uporabljajo osebne varovalne opreme, kot so na primer rokavice. Pri opravilih z napravami, ki lahko s svojim delovanjem predstavljajo nevarnost za sluh ali vid ljudje zelo pomanjkljivo uporabljajo glušnike in zaščitna očala. Pri napravah, ki potrebujejo za pogon naftne derivate, namenjajo premajhno pozornost tveganjem pri pretakanju goriva in dolivanju goriva v rezervoar. Če taka opravila potekajo v bližini virov vžiga, obstaja velika nevarnost, da bo prišlo do požara ali eksplozije.

Tudi dihala so pri določenih hišnih opravilih ali vzdrževalnih delih domačih mojstrov zelo izpostavljena, česar se resnično premalo zavedamo. Zaščitne maske in respiratorje smo sicer dodobra spoznali v času ukrepov, ki so veljali za preprečevanje širjenja virusa COVID-19, uporabo pa kaj hitro opustili. Osebno varovalno opremo za zaščito dihal bi namreč lahko oziroma morali uporabiti tudi pri marsikaterem hišnem opravilu, denimo pri brušenju različnih materialov ali čiščenju podstrešja in drugih zaprašenih prostorov.

Priporočljivo je, da bi pri čiščenju, za vsako čistilo, ki spada med nevarne snovi, v spletnem brskalniku poiskali varnostni list, v katerem so v poglavju »Nadzor izpostavljenosti/osebna zaščita« preverili kakšno osebno varovalno opremo potrebujemo, če rokujemo z omenjeno snovjo. Zagotovo bi bili presenečeni kaj vse bi potrebovali za zaščito svojega zdravja, poleg že samoumevnih rokavic.

Zaščitne maske in respiratorji naj bodo tudi doma nujna osebna varovalna oprema pri brušenju različnih materialov, čiščenju prašnih prostorov,...

Na hitro bi omenili še tveganja zaradi nestrokovnega popravila podaljškov za električno. Velikokrat se ta popravila izvedejo kar z izolirnim trakom, kar je zelo nevarno zaradi možnosti poškodb z električnim tokom. Prav tako močno odsvetujemo vsakršno podaljševanje električnih kablov s sponkami. Prav tako je potrebno paziti, da ne pride do preobremenitve razdelilcev, da ne bi prišlo do kratkega stika, okvar na napravah ali celo do toplotne preobremenitve in posledično požara.

Posebej pozorni moramo biti pri rokovanju z električnimi napravami, izogibati se nestrokovnemu popravilu podaljškov.

Letos je oktobrski mesec požarne varnosti potekal pod sloganom "Tudi baterije lahko zagorijo. Preprečite požar baterij". Zaradi nepravilnega polnjenja baterij, namreč lahko pride do preobremenitve in potencialno do požara. Do požara lahko pride tudi zaradi poškodovanega kabla pri polnilniku. Tega je seveda potrebno zamenjati takoj, ko opazimo poškodbe. Hkrati pa je obvezno potrebno za

vsako napravo, ki deluje bodisi na baterijski bodisi na električni pogon prebrati in upoštevati navodila proizvajalca. Posebno pozornost je potrebno nameniti delu, ki se navezuje na varno delo oz. nevarnosti, ki se lahko pojavijo.

Gasilnike imamo v delovnem okolju vedno na voljo, kaj pa doma? Če živimo v večstanovanjski stavbi, so ti praviloma na voljo v skupnih prostorih. Priporočljivo pa vsekakor je, da je dodaten gasilnik nameščen tudi v domovih. V hišah so gasilniki redkejši, vendar opažamo trend večjega povpraševanja za uporabo na domu in svetovanja kateri gasilnik priporočamo za uporabo na domu. Priporočljivo je, da imamo doma gasilnik na prah ABC, s katerim se lahko gasijo tako trdne, tekoče in plinaste snovi kot tudi naprave pod napetostjo. Tudi pri pomanjkljivem znanju glede same uporabe gasilnika smo lahko brez skrbi, ker se vsa potrebna navodila o uporabi gasilnika nahajajo na nalepki, ki je nameščena na gasilniku. Priporočljivo je še, da si vsak posameznik pogleda možne izhode iz stavbe in da se v gospodinjstvih pogovorimo o ukrepih, ki jih bomo izvedli v primeru požara ali potresa.

V delovnem okolju se lahko srečamo tudi s sistemom za javljanje požara ali s sistemom za detekcijo plinov, v domačem okolju pa redkeje, razen če govorimo o javljalniku ogljikovega monoksida. V prostore s kurilnimi napravami, odvisnimi od zraka v prostoru, je potrebno namestiti detektorje ogljikovega monoksida po Pravilniku o zahtevah za vgradnjo kurilnih naprav (*UL RS št. 100/2013*). Za javljanje požara lahko za domačo rabo namestimo javljalnike dima, ki delujejo na baterije.

Za zaključek teme o požarni varnosti naj omenimo še problematiko kurjenja zelenega odreza ali drugih odpadkov, papirja, kartona na prostem, ki je sicer v večini občin prepovedano. Pri tem opravilu se pogosto zgodi, da ogenj uide izpod nadzora in imamo nato opravka s pravim požarom. Zaradi želje da bi material hitreje pogorel, se včasih pri takem sežigu uporabi tudi bencin, celo v večjih količinah, kar pa lahko zaradi hlapov privede do prave eksplozije ali vzbuha, ki lahko povzroči resne opekline.

Poleg omenjenih primerov se v vsakdanjem življenju srečujemo še z vrsto drugih dejavnosti, opravil in dogodkov, ki potencialno predstavljajo ogrožanje naše varnosti in zdravja, če se jih ne lotimo z veliko mero previdnosti in če ne predvidimo dovolj učinkovitih ukrepov za zagotavljanje varnosti. Menimo, da se večini tveganj v domačem okolju lahko izognemo, če pridobljeno znanje zagotavljanja varnosti in zdravja pri delu ter varstva pred požarom, ki ga prejmemo v sklopu usposabljanja za delovno mesto, s pridom izkoristimo tudi doma.